

0/21

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Edifici de Farmàcia, 50 anys

Curs
2007-08

FITOTERÀPIA

Ensenyament de Farmàcia

Fitoteràpia

- **Codi** 243073
- **Curs** 2007-2008
- **Departament** 5954200 Dept. Farmacologia i Química Terapèutica
- **Crèdits** 6

Recomanacions

Assignatures prèvies recomanades: Farmacognòsia, Fisiologia i Fisiopatologia.

Objectius**Referits a coneixements**

- Que l'alumnat adquireixi els coneixements bàsics sobre la utilització terapèutica dels productes d'origen vegetal, ja siguin drogues, extractes o altres preparats.
- Que l'alumnat es formi en tots els aspectes que incideixen en el disseny racional de preparats fitoteràpics, com ara les accions farmacològiques, els efectes adversos, les interaccions, etc.
- Que l'alumnat adquireixi criteris sòlids sobre la utilització correcta dels productes fitoteràpics en les diverses patologies, atenent a les indicacions, la dosificació, les formes d'administració, les contraindicacions, etc.
- Proporcionar a l'alumnat coneixements sobre un sector de l'activitat farmacèutica amb una forta implantació industrial a Catalunya i que representa, per tant, una opció que cal tenir en compte en la seva especialització professional posterior.

Referits a habilitats, destreses

- Que l'alumnat adquireixi la capacitat de buscar i avaluar de forma crítica informació sobre els preparats a base de plantes i la seva utilització, incorporar innovacions i emetre consell professional en fitoteràpia.

Referits a actituds, valors i normes

- Contribuir a formar farmacèutics amb capacitat de donar consell professional rigorós en un sector que, per la seva implantació en la societat, és del tot necessari per assegurar una atenció sanitària de qualitat. Formar professionals capaços d'integrar-se en el sistema d'atenció de la salut i de contribuir a optimitzar-lo.
- Estimular l'aprenentatge autònom i la capacitat de disseny experimental sobre la base del mètode científic. Promoure l'anàlisi crítica en l'avaluació de problemes i en la presa de decisions.

Temari

Bloc 1. Fitoteràpia general

- 1 Fitoteràpia: concepte i contingut. Bibliografia recomanada
- 2 Preparats i formes d'administració en fitoteràpia
- 3 El medicament fitoteràpic. La qualitat dels preparats fitoteràpics
- 4 Seguretat i eficàcia dels preparats fitoteràpics
- 5 Legislació relacionada amb la fitoteràpia. Registre de medicaments fitoteràpics

Bloc 2. Fitoteràpia de les afeccions del sistema nerviós central

- 6 Sedants i tranquil·litzants
- 7 Antidepressius. Ansiolítics
- 8 Estimulants de l'SNC
- 9 Fitoteràpia dels trastorns cognitius

Bloc 3. Fitoteràpia del dolor

- 10 Fitoteràpia antireumàtica
- 11 Antimigranyosos

Bloc 4. Fitoteràpia de les afeccions respiratòries

- 12 Antitussígens. Antitussígens espasmolítics. Emol·lients
- 13 Expectorants i antisèptics respiratoris. Broncodilatadors. Altres

Bloc 5. Fitoteràpia cardiovascular

- 14 Insuficiència cardíaca i insuficiència coronària
- 15 Arteriosclerosi i hiperlipidèmies. Malaltia arterial oclusiva
- 16 Fitoteràpia de la hipertensió
- 17 Fitoteràpia de la insuficiència venosa crònica

Bloc 6. Fitoteràpia genitourinària

- 18 Diürètics i antisèptics urinaris
- 19 Fitoteràpia de la hiperplàsia benigna de pròstata
- 20 Fitoteràpia ginecològica

Bloc 7. Fitoteràpia de l'aparell digestiu i metabolisme

- 21 Estimulants de la gana i la digestió
- 22 Fitoteràpia hepatobiliar

- 23 Emètics. Antiemètics. Drogues utilitzades en el tractament d'inflamacions gastrointestinals
- 24 Antidiarreics
- 25 Laxants: generalitats i classificació. Laxants estimulants
- 26 Laxants formadors de massa. Altres laxants
- 27 Fitoteràpia i obesitat

Bloc 8. Immunomoduladors i adaptògens

- 28 Adaptògens
- 29 Immunomoduladors
- 30 La fitoteràpia en el tractament del càncer

Bloc 9. Fitoteràpia dermatològica

- 31 Antiinflamatoris i protectors dèrmics
- 32 Antisèptics i cicatritzants. Altres productes dermatològics

Bloc 10. Seminaris

Es preveu de desenvolupar 14 seminaris, amb la participació de professionals relacionats amb la fitoteràpia, com ara metges prescriptors o farmacèutics comunitaris i d'indústries elaboradores. Entre els temes que es tractaran destaquen:

- Recerca d'informació en fitoteràpia
- Disseny de fórmules fitoteràpiques
- Situació de la fitoteràpia en l'oficina de farmàcia
- Protocols d'atenció farmacèutica en fitoteràpia
- La farmacovigilància en fitoteràpia a través de l'oficina de farmàcia
- La fitoteràpia des del punt de vista del metge prescriptor
- Els assaigs clínics en fitoteràpia

Bloc 11. Pràctiques

Utilització d'eines informàtiques en la recerca d'informació en fitoteràpia

Metodologia

En les classes de teoria l'equip docent exposarà els blocs 1 a 9 del programa, fomentant la comunicació amb l'alumnat i la seva participació activa.

Els seminaris ofereixen l'exposició i la discussió de temes monogràfics, conferències, i altres activitats que puguin ajudar a la formació de l'alumnat en fitoteràpia.

Finalment, es dedica la resta de crèdits pràctics a introduir l'alumnat en la utilització d'eines informàtiques en la recerca d'informació en fitoteràpia.

Període lectiu de l'assignatura: el primer quadrimestre.

Nombre d'hores de docència: 45 h de classes de teoria, 14 h de seminaris i 1 hora de pràctiques a l'aula d'informàtica.

Avaluació

L'avaluació continuada de l'assignatura es farà a partir de tres activitats d'avaluació :

1. Primera prova parcial

Ponderació a la qualificació final de l'assignatura: 32%.

Consistirà en una prova tipus test (veure descripció més avall) que es realitzarà aproximadament a la meitat del semestre.

2. Segona prova parcial (acumulativa)

Ponderació a la qualificació final de l'assignatura: 48%.

Consistirà en una prova tipus test (veure descripció més avall) que es realitzarà en el mateix moment que l'examen final previst per a l'avaluació única. Aproximadament, un terç de les preguntes correspondran a temes del programa que ja hauran estat objecte de la primera prova parcial.

3. Avaluació crítica d'assaigs clínics de medicaments a base de plantes.

Ponderació a la qualificació final de l'assignatura: 20%.

L'alumne haurà d'analitzar dos assaigs clínics d'entre els proposats per l'equip docent i respondre a un qüestionari.

Aquesta activitat d'avaluació es realitzarà després d'haver explicat el Bloc 1 del temari de l'assignatura.

Descripció de les proves parcials:

Les proves parcials tipus test inclouran tant el que s'explica a les classes de teoria (aproimadament 90 %) com als seminaris i les pràctiques (aproximadament 10 %). El qüestionari es redactarà en català, amb els aclariments en castellà que es considerin necessaris.

Estarà constituït per 32 preguntes en la primera prova i per 48 a la segona, a les quals s'ha de contestar veritable o fals. La puntuació s'obté per la diferència entre les encertades i les errades.

Per a aprovar l'assignatura cal complir els tres requisits següents:

1. Obtenir una puntuació global d'un mínim de 50 punts sobre 100.
2. Obtenir una puntuació mínima de 14 punts (sobre 32) a la primera prova parcial.
3. Obtenir una puntuació mínima de 20 punts (sobre 48) a la segona prova parcial.

4. Obtenir una puntuació mínima de 8 punts (sobre 20) a la prova d'avaluació crítica d'assaigs clínics.

Avaluació única

L'avaluació única de l'assignatura, tant en primera com en segona convocatòria, es farà mitjançant un sol examen final, que serà integrat i inclourà tant el que s'explica a les classes de teoria (aproximadament 90 %) com als seminaris i les pràctiques (aproximadament 10 %). El qüestionari es redactarà en català, amb els aclariments en castellà que es considerin necessaris.

Els exàmens seran de tipus test, constituïts per 100 preguntes, a les quals s'ha de contestar veritable o fals. La puntuació s'obté per la diferència entre les encertades i les errades, i l'aprovat es fixa en un mínim de 50 punts.

La data màxima per a sol·licitar l'avaluació única serà l'11 d'Octubre, segons acord del Consell d'Estudis.

Distribució horària

Tipus	Hores
<i>Hores de treball dirigit</i>	30
<i>Hores d'aprenentatge autònom</i>	90
<i>Hores presencials</i>	60
Total	180

Fonts d'informació bàsica

Llibres

ALONSO, J. *Tratado de fitofármacos y nutracéuticos*. Rosario (Argentina): Corpus, 2004.

BLUMENTHAL, M. (ed.). *The Complete German Commission E Monographs. Herbal Guide to Herbal Medicines*. Austin: American Botanical Council, 1998.

BLUMENTHAL, M. (ed.). *The ABC Clinical Guide to Herbs*. Austin: American Botanical Council, 2003.

BRINKER, F. *Herb Contraindications and Drug Interactions*. 3a ed. Oregon: Eclectic Medical Publications, 2001.

BRUNETON, J. *Farmacognosia. Fitoquímica. Plantas medicinales*. 2a ed. Zaragoza: Acribia, 2001.

BRUNETON, J. *Fitoterapia*. Zaragoza: Acribia, 2004.

- CAÑIGUERAL, S.; VILA, R.; WICHTL, M. (ed.). *Plantas medicinales y drogas vegetales*. Milano: OEMF International, 1998.
- DE SMET, P. G. A. M.; KELLER, K.; HÄNSEL, R.; CHANDLER, R. F. (ed.). *Adverse Effects of Herbal Drugs*. 2 vol. Berlin: Springer Verlag, 1991-1993.
- EBADI, M. *Pharmacodynamic Basis of Herbal Medicine*. Boca Raton (EUA): CRC Press, 2002.
- EUROPEAN SCIENTIFIC COOPERATIVE ON PHYTOTHERAPY (ESCOP). 2003. *ESCOP Monographs. The Scientific Foundation for Herbal Medicinal Products*. ESCOP, Exeter; Georg Thieme Verlag, Stuttgart; Thieme New York, New York.
- GAEDCKE, F.; STEINHOFF, B.; BLASIUS, H. *Herbal Medicinal Products. Scientific and Regulatory Basis for Development, Quality Assurance and Marketing Authorisation*. Stuttgart: Medpharm, 2003.
- GARCÍA, M.; CÁCERES, A. (ed.). *Legislación en Iberoamérica sobre fitofármacos y productos naturales*. Costa Rica: Universidad de Costa Rica - CYTED, 2000.
- GUPTA, M. P. (ed.). *270 Plantas medicinales iberoamericanas*. Santafé de Bogotá: CYTED-SECAB, 1995.
- MARTÍNEZ GUIJARRO, J. *Las plantas medicinales y su seguridad. Una guía para la utilización correcta de las drogas vegetales y sus preparaciones fitomedicinales*. Barcelona: Nexus Médica, 2005.
- MCGUFFIN, M.; HOBBS, C.; UPTON, R.; GOLDBERG, A. *Botanical Safety Handbook*. Boca Raton (Florida): CRC Press, 1997.
- MILLS, S.; BONE, K. *Principles and Practice of Phytotherapy*. Edinburgh: Churchill-Livingstone, 2000.
- BARNES, J.; ANDERSON, L. A.; PHILLIPSON, J. D. *Plantas medicinales*. Barcelona: Pharma Editores, 2005.
- REDONDO, L. *La fibra terapéutica*. 2a ed. Barcelona: Glosa, 2002.
- ROTBLETT, M.; ZIMENT, I. *Evidence-based Herbal Medicine*. Philadelphia: Hanley & Belfus, 2002.
- SCHILCHER, H. *Phytotherapy in Paediatrics. Handbook for Physicians and Pharmacists*. Stuttgart: Medpharm, 1997.
- SCHULZ, V.; HÄNSEL, R.; BLUMENTHAL, M.; TYLER, V. E. *Rational Phytotherapy, a Reference Guide for Physicians and Pharmacists*. 5a ed. Berlin: Springer, 2004.
- SPINELLA, M. *The Psychopharmacology of Herbal Medicine*. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology, 2001.
- VANACLOCHA, B.; CAÑIGUERAL, S. (ed.). *Fitoterapia: Vademécum de prescripción*. Barcelona:

Masson, 2003.

WAGNER, H.; WIESENAUER, M. *Phytotherapie*. 2a ed. Stuttgart: Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, 2003.

WEISS, R. F.; FINTELMANN, V. *Herbal Medicine*. 2a ed. Stuttgart: Thieme, 2000.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Who Monographs on Selected Medicinal Plants*. Genève: WHO, 1999 i 2002, vol. 1 i 2.